

شیوع اختلالات شخصیت در میان زندانیان زن زندان زاهدان

مهرداد مظاهری^۱، نسرين خلیقی^۲، مهوش رقیبی^۱، حسن سرابندی^۳

۱. استادیار روانشناسی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

۲. کارشناس ارشد روانشناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بیرجند

۳. کارشناس ارشد روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

تاریخ دریافت مقاله: ۸۹/۶/۶

تاریخ پذیرش مقاله: ۸۹/۸/۴

چکیده

زمینه و هدف: هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی فراوانی اختلالات شخصیت در میان زندانیان زن زندان زاهدان می‌باشد.

مواد و روش کار: این مطالعه توصیفی - پیمایشی بر روی ۸۰ نفر از زندانیان زن زندان زاهدان انجام شد. پرسشنامه میلون برای اندازه‌گیری ویژگی‌های شخصیتی آزمودنی‌ها مورد استفاده قرار گرفت.

یافته‌ها: در ۹۵ درصد از نمونه‌های مورد بررسی، یکی از انواع اختلالات شخصیت مشاهده گردید. اختلال شخصیت ضداجتماعی با ۸۶/۲ درصد، اختلال وابستگی دارویی با ۶۰ درصد و اختلال شخصیت دیگر آزار-پرخاشگر با ۵۶/۲ درصد به ترتیب شایع‌ترین اختلالات شخصیت بودند.

نتیجه‌گیری: با توجه به یافته‌ها می‌توان گفت شیوع اختلالات شخصیت در جامعه‌ی آماری مورد بررسی بالا می‌باشد که نشان دهنده نیاز به بررسی وسیع‌تر و تدابیر

پیشگیرانه و مراقبت‌های بهداشت روانی دارد. [م ت ع پ ز، ۱۳(۳): ۵۲-۵۵]

کلید واژه‌ها: اختلال شخصیت، پرسشنامه میلون، زندان، جرم، زنان

مقدمه

و از طرف دیگر اطلاق برجسب‌هایی هم‌چون تبیل، بی‌عرضه، احمق و نظایر آن به بیماران نتیجه‌ای جز روانه زندان نمودن این افراد ندارد.^۷ آمارهای موجود نشان می‌دهند که شیوع جرم در بسیاری از کشورها در حال افزایش است و همگام با آن پدیده‌ی زنان زندانی رو به افزایش است. هم‌چنان که پدیده زنان زندانی در جامعه رو به افزایش است،^۸ مطالعات انجام شده نشان داده است که زنان زندانی در مقایسه با مردان زندانی بیش‌تر از اختلالات شخصیت و بیماری‌های روانی رنج می‌برند.^۹

با توجه به این‌که بسیاری از زنانی که در زندان به سر می‌برند دارای مشکلات فکری و روانی هستند و اکثر تخلف آن‌ها بیشتر جنبه سرپیچی از سلامت اجتماعی دارد تا یک جرم حقوقی، ولی متأسفانه نیازهای مرتبط با سلامت روانی زنان که جزء اقلیت هستند، معمولاً نادیده گرفته می‌شود.^{۱۰}

هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی فراوانی اختلالات شخصیت در میان زندانیان زن زندان زاهدان می‌باشد. سوال اصلی پژوهش عبارت بود از این‌که آیا توزیع فراوانی اختلالات شخصیت در بین زندانیان زن با توجه به نوع جرم آن‌ها تفاوت معنی‌داری دارد یا خیر؟ نتایج این پژوهش ضمن مشخص نمودن مهم‌ترین اختلالات شخصیت در میان جامعه هدف می‌تواند ضرورت پرداختن بیشتر مسئولین به مسائل مربوط به بهداشت روان، ارائه بهینه خدمات بهداشت روان، به‌خصوص به کارگیری نیروهای متخصص و کارآمد در زندان‌ها، به منظور تشخیص و انجام اقدامات روان‌درمانی در میان مددجویان زندان را موجب می‌گردد.

روش کار

پژوهش حاضر از نوع توصیفی - پیمایشی می‌باشد. نمونه آماری مورد بررسی در این پژوهش را کلیه زندانیان زن نامتگاه مرکزی زاهدان (۸۰ نفر) تشکیل می‌دادند. پس از اخذ رضایت شفاهی از زندانیان جهت شرکت در

جرم و جنایت تاریخی به قدمت بشریت دارد و مسائل مربوط به مجرمان و زندانیان به‌ویژه ارتباط آن با مشکلات و مسائل روانپزشکی یکی از چالش‌انگیزترین و فعال‌ترین زمینه‌های پژوهش است.^۱ به نظر می‌رسد ریشه‌ی مشکلات و معضلات اجتماعی که منجر به ارتکاب جرم می‌شود به‌طور مستقیم و غیرمستقیم ارتباط نزدیک با شخصیت انسان دارد. امروزه از مهم‌ترین اهداف زندان و کارگزاران قضایی، اصلاح و تربیت زندانیان به قصد کاهش ارتکاب مجدد جرم و بازگشت به زندان است. برخی از مطالعات انجام شده در زندان‌های ایران نشان می‌دهد حدود ۸۷/۵ درصد از زندانیان مشکوک به داشتن نوعی اختلال روانی هستند.^۲ گفته می‌شود خاستگاه اصلی تبه‌کاری را باید در شرایط بیمارگونه فردی و اجتماعی مجرم مورد بررسی قرار داد، و هیچ نظریه‌ی واحدی به تنهایی نمی‌تواند رفتارهای انحرافی گوناگون را تبیین کند.^۳ متخصصان معتقدند بسیاری از جرم‌ها ریشه عمیقی در شخصیت فرد دارد و از این عقیده حمایت می‌کند که مجرم بیمار است و نیاز به درمان دارد.^۴ مطالعات انجام شده نشان می‌دهد، شیوع مشکلات روانی در جمعیت زندانی در مقایسه با جمعیت عادی از میزان بالاتری برخوردار بوده و در این بین نزدیک به ۱۰ درصد آن مربوط به یکی از انواع اختلالات شخصیت می‌باشد.^۵ شیوع اختلالات روانی در بین محکومین دارای سوء سابقه در یونان نشان داد که ۸۷/۵ درصد این افراد دارای اختلال روانی بوده و از این تعداد ۳۷/۵ درصد دارای اختلال شخصیت ضد اجتماعی تشخیص داده شدند.^۶ در بحث از بهداشت و تعادل روانی، تنها خود فرد به تنهایی مد نظر قرار نمی‌گیرد، بلکه آن‌چه که فرد را احاطه نموده است نیز مورد توجه می‌باشد. تعداد زیادی از مبتلایان به اختلالات رفتاری به‌واسطه عدم بستری در بیمارستان و عدم برخورداری از هر گونه برنامه درمانی مناسب، عدم درک مناسب خانواده، فامیل و دوستان آن‌ها از این افراد

همچنان که جدول ۱ نشان می‌دهد، نزدیک به ۹۵ درصد از زندانیان دارای یکی از انواع اختلالات شخصیت بودند. در این میان، اختلال شخصیت ضداجتماعی با ۸۶/۲ درصد شایع‌ترین اختلال و اختلال‌های شخصیت وابستگی دارویی با ۶۰ درصد و دیگر آزار- پرخاشگر با ۵۶/۲ درصد به لحاظ فراوانی در رده‌های بعدی قرار داشتند (جدول ۱). از طرف دیگر، بیشترین شیوع اختلال شخصیت ضداجتماعی در میان مجرمین مواد مخدر با ۹۱/۴ درصد و زندانیانی که جرم قتل داشتند با ۸۵/۷ درصد بود. وابستگی دارویی که دومین اختلال شایع در میان گروه نمونه بود در میان ۶۷/۲ درصد از مجرمین مواد مخدر و ۵۷/۱ از قاتلین مشاهده شد.

اختلال شخصیت نمایشی بیشترین شیوع را در میان مجرمین رابطه نامشروع با فراوانی ۶۶/۷ درصد و مجرمین مواد مخدر با ۶۰/۳ درصد مشاهده گردید. اختلال شخصیت خودشیفته بیشترین میزان شیوع را در میان مجرمین مواد مخدر با فراوانی ۵۰ درصد و سارقین با فراوانی ۲۰ درصد داشت.

بحث

در این بررسی شیوع اختلالات شخصیت در مجرمین زن زندان مرکزی زاهدان ۹۵ درصد بود. این یافته با یافته‌های Dooley^{۱۲} که نرخ کلی شیوع اختلالات شخصیت را در یک نمونه ۳۰۰ نفری، ۹۰ درصد گزارش نمود، هم‌خوانی دارد. اختلال شخصیت ضد اجتماعی با ۸۶/۲ درصد شایع‌ترین اختلال و اختلال‌های شخصیت وابستگی دارویی و دیگر آزار- پرخاشگر هر کدام با ۶۰ درصد و ۵۶/۲ درصد به لحاظ فراوانی در رده‌های بعدی قرار داشتند. هم‌چنین شیوع اختلال شخصیت نمایشی ۵۳/۸ درصد بود. اختلال شخصیت خود شیفته نیز با شیوع ۴۱/۲ درصد از فراوانی نسبتاً قابل توجهی برخوردار بود.

یافته‌های پژوهش حاضر با نتایج Andersen^{۱۳} که نرخ شیوع اختلالات شخصیت و مؤسسات کیفری دانمارک را ۷۱ درصد گزارش نمود هم‌خوانی دارد. هم‌چنین نتایج به‌دست آمده در این پژوهش با یافته‌های پژوهش Bulten^{۱۴} مبتنی بر مطالعه زندانیان هلند که فراوان‌ترین اختلال را اختلال شخصیت ضد اجتماعی گزارش نمود مطابقت دارد.

بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر توجه خاص به زندانیان مبتلا به اختلال شخصیت ضداجتماعی از اهمیت خاصی برخوردار است. به عقیده Rice^{۱۵} برخی از مجرمین در معرض خطر بالاتری برای ارتکاب مجدد جرم قرار دارند و احتمال ارتکاب به رفتارهای خشونت آمیز در مجرمین ضداجتماعی پس از آزادی از زندان بسیار زیاد می‌باشد. بنابراین لزوم معرفی این افراد به مراکز مراقبت بعد از خروج زندان‌ها جهت ارائه خدمات روان‌درمانی و برگزاری جلسات گروه درمانی که در درمان اختلال شخصیت ضداجتماعی که اختلال غالب در میان نمونه مورد بررسی می‌باشد احساس می‌شود. هم‌چنین با توجه به درصد بالای شیوع اختلالات در میان زندانیان زن، برگزاری دوره‌های آموزشی جهت کارکنان شاغل در بهداری زندان‌ها جهت بازآموزی و آشنایی کلی با اختلالات شخصیت کمک مؤثری در برخورد و غربالگری افراد دارای این اختلالات توسط پرسنل خواهد بود. از طرف دیگر به نظر می‌رسد شرایط اجتماعی- اقتصادی و سطح تحصیلات پایین، از جمله

مطالعه و مشخص نمودن نوع جرم آزمودنی بر اساس پرونده موجود و ثبت اطلاعات دموگرافیک آزمودنی‌ها (سن، تحصیلات، وضعیت تاهل)، از پرسشنامه بالینی چند محوری میلون (MCMI-II) برای بررسی ویژگی‌های شخصیتی آزمودنی‌ها استفاده گردید. پرسشنامه بالینی میلون (MCMI-II) در سال ۱۹۸۷ انتشار یافته و یکی از پرطرفدارترین و رایج‌ترین ابزارهای سنجش اختلالات شخصیت است. این تست اولین بار از طرف خواجه موگهی^{۱۱} در ایران معرفی و یک مطالعه مقدماتی برای هنجاریابی آن در شهر تهران انجام شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش، از شاخص‌های توصیفی هم‌چون فراوانی و درصد استفاده گردید.

یافته‌ها

میانگین سنی افراد مورد بررسی (۸۰ نفر زندانی زن) برابر ۳۲/۷ می‌باشد. ۴۲/۵ درصد از آزمودنی‌ها، متاهل، ۱۵ درصد مجرد و مابقی را افراد مطلقه و یا بیوه تشکیل می‌دادند. در ارتباط با نوع جرم، بیشترین جرم با ۷۲/۵ درصد (۵۸ نفر) مربوط به مجرمین مواد مخدر (حمل، نگهداری و خرید و فروش) بود، قتل ۷ نفر، رابطه نامشروع ۶ نفر، سرقت ۵ نفر، و سایر جرائم را ۵ نفر تشکیل می‌دادند. ۷۷/۵ درصد زندانیان دارای سابقه محکومیت در میان اعضای خانواده و ۷۷/۵ درصد از آن‌ها ساکن محلات جرم خیز شهر زاهدان بودند. ۳۶/۳ درصد دارای سوء پیشینه، ۴۷/۵ درصد دارای سوء مصرف مواد، ۵۳ درصد غیربومی و ۹۰ درصد از افراد مورد بررسی بیسواد بودند. توزیع فراوانی نمونه مورد بررسی به تفکیک توصیف چگونگی پراکنندگی اختلالات شخصیت در نمونه مورد بررسی به شرح جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱: توزیع فراوانی افراد مورد مطالعه بر اساس نوع اختلال

نوع اختلال	فراوانی افراد دارای اختلال تعداد(درصد)	فراوانی افراد فاقد اختلال تعداد(درصد)
اسکیزوئید	۲ (۲/۵)	۷۸ (۹۷/۵)
اجتنابی	۲۰ (۲۵)	۶۰ (۷۵)
وابسته	۲ (۲/۵)	۷۸ (۹۷/۵)
نمایشی	۴۳ (۵۳/۸)	۳۷ (۴۶/۳)
خود شیفته	۳۳ (۴۱/۳)	۴۷ (۵۸/۸)
ضد اجتماعی	۶۹ (۸۶/۳)	۱۱ (۱۳/۸)
دیگر آزار- پرخاشگر	۴۵ (۵۶/۳)	۳۵ (۴۳/۸)
وسواس عملی	۰ (۰)	۸۰ (۱۰۰)
منفعل- پرخاشگر	۲۳ (۲۸/۸)	۵۷ (۷۱/۳)
خود آزار	۳۰ (۳۷/۵)	۵۰ (۶۲/۵)
اسکیزوتایپ	۶ (۷/۵)	۷۴ (۹۲/۵)
مرزی	۱۴ (۱۷/۵)	۶۶ (۸۲/۵)
پارانویید	۰ (۰)	۸۰ (۱۰۰)
اضطرابی	۰ (۰)	۸۰ (۱۰۰)
جسمانی	۰ (۰)	۸۰ (۱۰۰)
شیدایی	۱۱ (۱۳/۸)	۶۹ (۸۶/۳)
ضعف روانی	۱ (۱/۳)	۷۹ (۹۸/۸)
وابستگی به الکل	۴ (۵)	۷۶ (۹۵)
وابستگی به دارو	۴۸ (۶۰)	۳۲ (۴۰)
اختلال تفکر	۰ (۰)	۸۰ (۱۰۰)
افسردگی اساسی	۰ (۰)	۸۰ (۱۰۰)
هذیانی	۰ (۰)	۸۰ (۱۰۰)

سپاسگزاری

مؤلفین مراتب سپاس خود را از معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بیرجند برای تصویب این طرح تحقیقاتی با شماره ثبت ۱۳۱۲۰۷۰۱۸۸۱۰۰۳ و نیز مسئولین و مددجویان اداره زندان شهرستان زاهدان به دلیل همکاری صمیمانه، ابراز می‌دارند.

عوامل همراه و زمینه ساز ارتکاب به جرم می‌باشد. در مجموع با توجه به شیوع ۹۵ درصدی اختلالات شخصیت در میان مجرمین زن زندان مرکزی زاهدان، ضرورت توجه خاص به مشکلات روانشناختی زندانیان بر پایه اصول و شواهد علمی، در جهت پیشگیری و مداخلات لازم و به منظور کاهش جرم و آمار زنان زندانی در کشور احساس می‌شود.

References

- Walmsley R. World prison population list. 4th ed. Research Findings 188. London: Home Office Research Development and Statistics Directorate on Remand. Int J Law psychiatry 2003;19(2):61-74.
- Shams A. Obstruction in order. In: Shams A. [Prison Pathology] Persian. 1st ed. Tehran: Rah-e-Tarbiat; 2004: 91-148.
- Sotoudeh H. What is criminal psychology? In: Sotoudeh H, Mirzaei B, Paazand A. [Criminal psychology] Persian. 5th ed. Tehran: Avay-e-Nour; 2008: 16-29.
- Bonn RL. Criminology. New York: Mc Graw Hill; 1984: 47-48.
- Gunn J, Madaen A, Swinton M. Treatment needs of prisoners with psychiatric disorders. BMJ 1991; 303(6798): 338-341.
- Fotiadou M, Livaditis M, Manou I, et al. prevalence of mental disorders and deliberate self-harm in Greek male prisoners. Int J Law psychiatry 2006; 29(1):68-73.
- Milanifar B. Importance, range, limits and harmfulness of mental disorders in the society, In: Milanifar B. [Mental health] Persian. 3rd ed. Tehran: Ghoomes publications; 2003:27.
- Abdolhadi B, Foroughan M, Dadkhah A and Delavar A. Personality disorders in prison females. Sci Res Q Soci Welfare 2003; 12(3): 304-311.
- Medlicott D. Women in Prison. In: Jewkes Y. Handbook on Prisons. Devon: Willan Publishing; 2007: 64-68.
- Rothblum FM. Depression among lesbians, An invisible and unresearched phenomenon. J Gay Lesbian Psychotherapy 1992; 1(1): 67-87.
- Khajemogahi N. Primary preparation of Persian form of Milon's multi-axis clinical questionnaire (MCMLII). Tehran Psychiatric Institute. 1994:1-2.
- Dooley E. Prison suicide in England and Wales, 1972-87. Br J Psychiatry 1990; 156: 40-45.
- Andersen HS, Sestoft D, Lillebaek T, et al. Prevalence of ICD-10 psychiatric morbidity in random samples of prisoners on remand. Int J Law Psychiatry 1996; 19(1): 61-74.
- Bulten BH. [Gevangen tussen straf en zorg captured between punishment and care] [dissertation]. Amsterdam: Virje Universities; 1998:1.
- Rice ME. Violent offender research and implications for the criminal justice system. Am Psychol 1997; 52(4): 414-23.

Prevalence of personality disorders among female prisoners of Zahedan prison

Mehrdad Mazaheri,¹ Nasrin Khalighi,² Mahvash Raghibi,¹ Hassan Sarabandi³

Received: 28/Aug/2010

Accepted: 26/Oct/2010

Background: The purpose of this study was to investigate the prevalence of personality disorders among female prisoners of Zahedan prison.

Materials and Methods: This is a descriptive survey and the statistical sample constituted of 80 female prisoners in Zahedan prison. All participants were assessed by Millon's multi-axis clinical questionnaire.

Results: Our results indicated that prevalence of personality disorders in the study sample in question was 95%. Anti-social personality disorder with about 86.2% prevalence was the most common disorder. Drug-dependence and sadistic-aggressive personality with 60% and 56.2% prevalence, respectively, were in next places.

Conclusion: The findings show that the statistical society in question represents high prevalence of personality disorders. This illustrates the need for broader investigations, preventive measures, and mental health-related cares. [ZJRMS,13(3):52-55]

Key words: Personality disorders, millon's questionnaire, prison, crime, women

1. Assistant professor of Psychology, School of Educational Sciences and Psychology, Sistan and Baloochestan University, Zahedan, Iran.
2. MSc of Clinical Psychology, Islamic Azad University, Birjand branch, Birjand, Iran.
3. MSc of Psychology and Educational Exceptional Children, School of Educational Sciences and Psychology, Sistan and Baloochestan University, Zahedan, Iran.

Please cite this article as: Mazaheri M, Khalighi N, Raghibi M, Sarabandi H. Prevalence of personality disorders among female prisoners of Zahedan prison. *Zahedan J Res Med Sci (ZJRMS)* 2011; 13(3): 52-55.